

Provincie Zuid-Holland

Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden DOS-2019-0003044

Verslag horen van de gemeenteraden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1 Inleiding	2
2 Horen van de gemeenteraden.....	2
2.1 Gemeente Rijswijk, 25 november 2021	3
2.2 Gemeente Oegstgeest, 7 december 2021	4
2.3 Gemeente Den Haag, 19 januari 2022	7
2.4 Gemeente Leiderdorp, 25 januari 2022	9
2.5 Gemeente Zoeterwoude, 27 januari 2022	11
2.6 Gemeente Leidschendam – Voorburg, 1 februari 2022.....	12
2.7 Gemeente Katwijk, 31 maart 2022.....	13
2.8 Gemeente Voorschoten, 20 april 2022	17
2.9 Gemeente Wassenaar, 2 juni 2022	20
2.10 Gemeente Leiden, 27 juni 2022	23
3 Conclusies.....	25

1 Inleiding

WarmtelinQ Rijswijk – Leiden is een initiatief van WarmtelinQ, een onderdeel van Gasunie. Dit project omvat in ieder geval de aanleg van een ondergrondse warmtetransportleiding, bestaande uit een aanvoer- en retourleiding van circa 20 kilometer met bijbehorende technische voorzieningen tussen Rijswijk en Leiden. Dit tracé sluit in Rijswijk aan op het tracé van WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag, wat reeds gestart is met de aanleg. Door middel van deze warmtetransportleidingen kunnen het bestaande warmtenet in Leiden en andere nog aan te leggen lokale warmtenetten worden gevoed met restwarmte uit het Rotterdamse havengebied en uit eventuele aan te sluiten lokale bronnen.

De leiding maakt deel uit van het regionale warmtetransportsysteem dat een belangrijke rol gaat vervullen in de transitie naar een betaalbare, betrouwbare en duurzame warmtevoorziening in dit deel van Zuid-Holland. Om die reden is het regionale warmtetransportnet in het provinciale omgevingsbeleid benoemd als provinciaal belang en hebben Provinciale Staten van Zuid-Holland op 22 september 2021 besloten om voor dit project (net als eerder voor het tracé Vlaardingen – Den Haag) een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en een MER te gaan opstellen.

2 Horen van de gemeenteraden

Met een PIP wordt onder meer de realisatie van het leidingtracé en de bijbehorende technische voorzieningen planologisch-juridisch mogelijk gemaakt en is daarmee vergelijkbaar met een gemeentelijk bestemmingsplan. De voorbereidingen voor het PIP en de m.e.r.-procedure zijn in het 4e kwartaal van 2021 begonnen. Het 'horen van de gemeenteraden' is een wettelijk verplicht onderdeel van de procedure voor een provinciaal inpassingsplan (artikel 3.26 Wro), maar in de wet is niet vastgelegd hoe en wanneer dat horen precies moet worden ingevuld. Daarom hebben Gedeputeerde Staten in overleg met de raadsgriffies besloten om in elk van de tien betrokken gemeenten een bijeenkomst met raadsleden te organiseren. In deze bijeenkomsten informeert de provincie de raad over het project en het proces naar het milieueffectrapport en het provinciaal inpassingsplan en kunnen uiteraard ook vragen worden gesteld. Tijdens deze bijeenkomsten is aan de gemeenten de gelegenheid geboden om tijdens de bijeenkomst of - indien gewenst per brief achteraf – aan de provincie inhoudelijke kaders en wensen mee te geven inzake het proces en de inhoud van het PIP (of het Projectbesluit dat onder de Omgevingswet de opvolger wordt van het PIP).

In de navolgende paragrafen zijn de verslagen van de gehouden bijeenkomsten opgenomen. In hoofdstuk 3 wordt globaal ingegaan op de opgehaalde aandachtspunten en is aangegeven hoe deze in het vervolgproces voor het project zijn meegenomen.

2.1 Gemeente Rijswijk, 25 november 2021

Opening en introductie gedeputeerde Jeannette Baljeu

Onder dankzegging voor deze gelegenheid heet Jeannette alle aanwezigen van harte welkom. [REDACTED] zal de presentatie starten waarna [REDACTED] en [REDACTED] de presentatie voortzetten.

Vragenronde

Vraag Nel Kames: in gemeente Den Haag zijn er veel politieke problemen rondom tracé Vlaardingen – Den Haag. Welke gevolgen zijn er wanneer Den Haag besluit niet mee te werken aan dit project?

Antwoord Jeannette Baljeu: er is inderdaad veel discussie in Den Haag, de provincie blijft in gesprek en vooralsnog is die niet van invloed op de voortgang van het project.

[REDACTED] vult aan: de tegenstanders kunnen niet worden overtuigd maar we blijven wel in gesprek. De keuze is gemaakt en we gaan de leiding aanleggen.

Vraag Rick Krumeich: in dia 3 wordt als bron restwarmte en fossiele brandstoffen aangegeven, wat wordt daar precies mee bedoeld?

Jeannette Baljeu licht toe dat de bron restwarmte is en dit wordt erkend als duurzame bron. Het is warmte die vrijkomt uit industriële productieprocessen, in dit geval uit Rotterdam. Nu draaien die processen vaak nog op fossiele brandstoffen, maar ook in de toekomst komt restwarmte vrij, bijvoorbeeld bij de productie van waterstof. In plaats van deze warmte te lozen, kan deze via de leiding elders worden ingezet voor verwarming van het stedelijk gebied.

Vraag Mohamed el Majjaoui: gemeente Rotterdam heeft besloten af te zien van deelname terwijl de bron daar ligt, welke gevolgen heeft dit?

Jeannette Baljeu geeft aan dat Rotterdam deelnemer is in het Warmtebedrijf Rotterdam, die een overeenkomst warmtelevering heeft gesloten met gemeente Leiden. De financiering van het warmtebedrijf door de gemeente Rotterdam staat in principe los van de aanleg van WarmtelinQ.

Vraag Mohamed el Majjaoui: is er dan afbreukrisico?

[REDACTED]: de bronnen verdwijnen niet en zijn nodig om Leidse regio te verwarmen. Ook de vraag naar verduurzaming is niet weg. Alleen de financiële bijdrage van Rotterdam valt nu weg, daarvoor zijn we op zoek naar een andere partij en naar andere manieren om dit vorm te geven. Vertrouwen is er, garantie kan ik niet geven.

Vraag Mohamed el Majjaoui: restwarmte Rotterdam zal gaan aansluiten op lokale bronnen.

Ondergrondse infrastructuur wordt drukker. Is er rekening gehouden met verontreiniging, risico etc. en hoe?

[REDACTED]: de beïnvloeding van de grond waar de leiding komt te liggen is onderzocht en is minimaal. Ook met de gemeenten is gezamenlijk onderzoek gedaan, waaruit blijkt dat het risico minimaal is.

Daarnaast hebben we alle bronnen nodig dus ook de lokale bronnen. Als de infrastructuur voor restwarmte is gelegd, kun je daarvanuit kijken of je lokale initiatieven kunt aansluiten op het systeem.

Jeannette Baljeu vult aan dat het een open systeem is. Geothermische putten kunnen niet overal in de regio Zuid-Holland worden geslagen, daarom zijn alle initiatieven nodig.

Vraag Armand van Laar: kan geothermie in Plaspoelpolder wel worden aangesloten?

█: als je wat verder afstaat van het systeem, kan het worden toegevoegd. Iedereen is welkom dus ook de geothermische bron, indien mogelijk.

Vraag Wil van Nunen: is voorstander van het omdraaien van het participatieproces, zoals in de presentatie aangegeven. Zij ziet graag dat inwoners op verschillend niveau worden betrokken en niet alleen vanuit Warmteling, maar ook vanuit de betreffende gemeente.

Jeannette Baljeu geeft aan dat we dit juist lokaal willen uitvoeren, wellicht door straatbijeekomsten etc. via de geplande enquête wordt de behoefte aan en van de inwoners gevraagd.

█ wordt vrolijk van deze opmerking want: we willen zo gericht en klein mogelijk dit organiseren, samen met de gemeente op locatie.

Vraag Rick Krumeich: organiseer je dan alleen inloopavonden?

█: nee, juist niet. Iedereen die wil meedenken is welkom.

█: we profiteren ook van de ervaringen uit het eerste traject. Sommige mensen kijken naar de gevolgen voor hun eigen straat, anderen juist naar het project als geheel. Door het om te draaien zorgen we dat het participatieproces aansluit op de behoeften van de inwoners. Door deze werkwijze willen we mensen bereiken en ideeën horen van mensen die mee willen denken.

Armand van Laar: wat is nu de planning voor Vlaardingen - Den Haag?

█: we willen in 2025 gereed zijn, dat is de planning qua uitvoering.

Jeffrey Keus: als er naar aanleiding van vanavond mensen nog zaken willen inbrengen kan dat?

Jeannette Baljeu: ja, dit is de informatie aan de voorkant. Dit is de uitleg over de stappen en procedure. De formele processen volgen dan nog.

Slotwoord Jeannette Baljeu, het is belangrijk om goed contact met elkaar te houden, zowel bestuurlijk als ambtelijk en ook in de raden én aan de uitvoerende kant. Ik kijk uit naar hoe we verder gaan.

2.2 Gemeente Oegstgeest, 7 december 2021

Opening en introductie gedeputeerde Anne Koning

Voorzitter Menno Welling informeert de aanwezigen dat de vergadering wordt opgenomen maar alleen voor intern gebruik. De opnamen zijn niet openbaar.

Onder dankzegging voor deze gelegenheid heet Anne alle aanwezigen van harte welkom. Zij introduceert de aanwezigen vanuit de provincie en Gasunie, waarna de toegezonden presentatie over het project en het proces wordt getoond. Aan het slot is ruimte voor een plenaire vragenronde, die in dit verslag is opgenomen.

Deze bijeenkomst is georganiseerd op initiatief van de provincie om de gemeenteraden te horen in het kader van de Wro, maar de raad geeft aan dat zij het zien als informeren. De

Gemeenteraad zal daarom eventuele aanvullingen richting provincie officieel schriftelijk uitspreken als daar nog behoefte aan is.

Vragenronde

Vragen aan de Provincie Zuid-Holland:

- Is de provincie mede-investeerder?
  - Dit is nog onderwerp van gesprek tussen EZK, Gasunie en PZH.
- Hoe breed is de leidingenstrook?
  - Ongeveer 10 meter.
- Hoe is de mening van Dunea in deze?
  - Deze leidingen zullen warmte afgeven in de ondergrond, ze zijn goed geïsoleerd maar bij parallel ligging kan verwarming in de directe omgeving van drinkwaterleidingen optreden, daarom wordt altijd voldoende afstand gehouden tot drinkwaterleidingen. Dunea is betrokken in het project en heeft geen principiële bezwaren.
- Opmerking: Het tracé ligt vrijwel parallel met Rijnlandroute en de A4. Als de tracé keuze definitief is worden andere projecten op de hele route geïnventariseerd en waar mogelijk werk- met werk gemaakt gemaakt. Hierover is men onder andere in gesprek met RWS.

Vragen aan Gasunie/ Warmteling:

- Waar is de groene stip?
  - Aan de westkant van Leiden op de grens met de gemeente Oegstgeest is ook ruimte voor piek en back-up. Nog niet duidelijk hoeveel ruimte bij elkaar nodig is. Voor het warmteoverdrachtstation (WOS) is beperkt ruimte nodig voor Vattenfall (piek en backupinstallatie tbv Leiden) is meer ruimte nodig.
- Kunnen lokale warmtebronnen ook aansluiten en wordt met de temperatuur van 120 graden lokale bronnen nu uitgesloten?
  - Alle bronnen zijn nodig, lokale bronnen kunnen ook lokaal leveren. Distributienetten van 70 a 80 graden zijn daar geschikt voor als afnemer. WarmtelingQ kan maar een deel van de benodigde warmte leveren. Ook juridisch is het mogelijk voor een lokale bron om aangesloten worden.
- Met betrekking tot het afwegingscriteria: zou er ook uit kunnen komen dat er geen tracé (geschikt) gevonden kan worden?
  - Dit is onwaarschijnlijk maar wordt niet uitgesloten.
- Voor hoeveel huizen is deze leiding bedoeld qua capaciteit?
  - Deze leiding van Rijswijk naar Leiden heeft een diameter van 500 mm daarmee wordt 100 MW geleverd, wat zich vertaalt in 50.000 woning equivalenten.
- Wat is de consequentie van het stoppen van Rotterdam?
  - Het warmtebedrijf Rotterdam had een verplichting met Vattenfall. De Gasunie is nu in gesprek met Vattenfall
- Wat doen we in de zomer met de warmte?
  - Nu gaat de warmte de lucht of het water in. In de zomer (helaas) deels ook. De CO2 besparing zit niet bij de industrie, het is daar nu een afvalproduct. CO2 besparing zit vooral in vervanging aardgas voor de verwarming van woningen.

- Hele proces is gericht op CO2-reductie. Wat is dan het lange termijn perspectief? Is de warmtelevering zeker of moeten dan AVR en fossiele bedrijven blijven leveren? We gaan toch ook naar een circulaire economie? Wat betekent dit op de lange termijn?
  - Voor het lange termijn perspectief is de horizon 30 jaar of langer. Inzake beschikbaarheid staat het restproduct los van fossiel, ook elektriciteit of waterstof zijn een energiebron, waarbij warmte als afval product vrijkomt. In de toekomst zal de efficiency verbeteren waardoor minder uitstoot en restwarmte vrijkomen. Maar ook dan is er nog voldoende warmte beschikbaar.
- Netbeheerders houden niet van dubbele netten. Wat kost het dan om het gasnet ook te verwijderen? Wat is de basislast en hoe en waar moet worden bij-verwarmd in de toekomst?
  - WarmtelinQ levert de basislast. Bij piekmomenten in de winter zal lokaal bij-verwarmd moeten worden, in de eerste instantie met aardgas, maar dat kan ook groen gas of watergas zijn. Regionaal ook verder kijken naar opslag en opwek van duurzame energie. De Gasunie legt deze hooftransportleiding voor warmte aan maar er zullen geen distributieleidingen voor gas verwijderd worden. De hoofdgasleidingen kunnen voor waterstof benut worden.

Vragen inzake het Participatieplan:

- Verzoek om over ook de omvang van WarmtelinQ inwoners te vragen om de ideeën hoe we dit zo goed mogelijk kunnen doen, op allerlei niveaus.
- Vanuit bewoners is de leiding feitelijk niet zo interessant maar het roept vooral vragen op dat men van het aardgas af moet en moet ik wel of niet mijn cv-ketel vervangen? Hoe wordt de communicatie gecoördineerd met onder andere het Duurzaam bouwloket en de betrokken gemeente?
  - De communicatie wordt breed afgestemd met betrokken ambtenaren van de gemeente.
- Aansluiten op bestaande stadsverwarming zal niet op veel weerstand stuiten. De aanleg van distributienetten is wel nog een uitdaging, vooral ook financieel.
  - De aanleg van distributienetten is aan de gemeenten en warmteleveranciers. WarmtelinQ maakt warmte beschikbaar wat een kans aan gemeenten biedt.

Vragen inzake de planning aan de Provincie:

- Laatste ontwikkeling is het afhaken van WBR en het beroep van Den Haag, wat betekent dat? Wat betekent de Crisis en herstelwet voor de procedure? Is het wel een goed idee, het gaat om slechts weinig woningen dus waarom transport hierheen en niet in Rotterdam laten?
  - Gedurende de beroepsprocedure doen we daar geen inhoudelijke mededelingen over. WBR is vooral afnemer en leverancier, ter vervanging daarvan, lopen gesprekken met Vattenfall.
  - De crisis en herstelwet kent een kortere procedure bij de Raad van State (6 maanden).
  - Deze leiding biedt kansen voor de regio's Leiden en Haaglanden. Met deze leiding wordt voldaan aan een vraag. Er liggen in Rotterdam ook al leidingen en die gaan ook onder andere Rotterdam verwarmen.
Aanvullend: we moeten veel andere manieren vinden ter vervanging van aardgas. Deze leidingen is daarvoor één van de manieren om aan de uitdaging tegemoet te

komen. PZH werkt mee aan inpassing maar ook omdat gebruik van restwarmte een van de stappen is op weg naar een duurzame samenleving.

2.3 Gemeente Den Haag, 19 januari 2022

Opening en introductie gedeputeerde Jeannette Baljeu

Voorzitter Fatima Faïd deelt mee dat mw. Ates, dhr. Wijsmuller en dhr. Barker digitaal deelnemen. Onder dankzegging voor deze gelegenheid heet Jeannette alle aanwezigen van harte welkom. Zij introduceert de aanwezigen vanuit de provincie en Gasunie, waarna de toegezonden presentatie over het project en het proces wordt getoond. Aan het slot is ruimte voor een plenaire vragenronde, die in dit verslag is opgenomen.

Vragenronde

Vraag Chris van der Helm: voor de duidelijkheid de vraag of deze sessie over de verbinding Rijswijk – Leiden gaat en niet over de aftakking naar Den Haag?

Er wordt instemmend gereageerd. De bijeenkomst gaat over Rijswijk - Leiden. Zijn vervolgvraag is waarom men nu pas gehoord wordt over het project in zijn algemeen en waarom het dan direct over het PIP gaat en niet over de nut en noodzaak.

Antwoord Jeannette Baljeu: dit is de procedure die wij behoren te doorlopen in de ruimtelijke ordeningsprocedure. Het politieke debat over de wenselijkheid zit niet in deze procedure, deze staat daar los van.

█ vult aan: het horen van de raden is een procedure vanuit de ruimtelijke ordening, maar wanneer dit plaatsvindt en hoe is niet wettelijk vastgelegd. De provincie kiest er daarom voor om dit in een zo vroeg mogelijk stadium te doen.

Chris van der Helm stelt dat er toch het gevoel is dat de raad toch heel erg laat in gesprek is over nut en noodzaak van de leiding. Daardoor voelt het als achteraf participatie. Vorige week is door Gedeputeerde Staten een Participatieplan vastgesteld, waarin het met name gaat om hoe mensen betrokken kunnen worden, maar hoe wordt omgegaan met bewoners die de leiding liever niet willen?

Antwoord Jeannette Baljeu: we willen voor dit tracé Rijswijk – Leiden zo vroeg mogelijk bij de gemeenteraden ophalen hoe er naar dit tracé gekeken wordt. Het politieke debat is aan de gemeenteraad zelf en niet voor deze procedure.

█ licht toe dat het Participatieplan in overleg en afstemming met alle betrokken gemeenten is opgesteld. Daarin is geschreven over de drie niveaus waarop participatie in het algemeen kan plaatsvinden:

1. de of-vraag: gaan we dit doen ja of nee?
2. de waar-vraag: waar gaan we dit dan doen inzake ruimtelijke ontwikkeling?
3. En de hoe-vraag: welk tracé.

De of-vraag is in het participatieplan niet aan de orde, vanwege de opdracht die Gasunie heeft vanuit het rijk, maar wel de waar- en de hoe-vraag.

Chris van der Helm: de invloed van de inwoners op de waar-vraag lijkt heel beperkt.

█: er is wel degelijk nog discussie mogelijk over de route van het tracé. Het definitieve besluit over het tracé is afhankelijk van meerdere overwegingen.

Joris Wijsmuller wil graag eerst stukken zien voordat de Raad gehoord wordt en tekent hierbij protest aan over deze werkwijze. Het project is voor bepaalde wijken in Den Haag zeer

ingrijpend. In de wijk Ypenburg waar dit tracé ook langs zal lopen wordt ook gekeken naar de mogelijkheid voor geothermie. Deze projecten kunnen elkaar enorm in de weg zitten met als risico dat Eneco als initiatiefnemer van het geothermie project vanuit financiële overwegingen andere keuzes zal maken. Dit schaadt de Haagse belangen. Op welke manier kunnen wij en de bewoners daar invloed op uitoefenen?

Jeannette Baljeu reageert dat de plannen voor de geothermie bekend zijn bij de provincie en dat men zeker niet wil frustreren.

█ geeft aan dat inzake warmte alle bronnen welkom zijn aan te sluiten op het tracé en samenwerking staat open. Uiteraard zijn we voornemens de hinder zo minimaal mogelijk te maken.

Joris Wijsmuller: hoe weet ik nu zeker dat de plannen elkaar fysiek niet kruisen en ten tweede gaat het ook om de business case. Het zal goedkoper zijn om de huishoudens dan aan te sluiten op de WarmtelinQ dan op de geothermie.

Jeannette Baljeu: er zitten twee aspecten aan de vraag, het eerste aspect is de ruimtelijke ordeningskant. Daarbij wordt ook gekeken of er hinder is bij de ontwikkeling van andere projecten. Het tweede aspect is hoe kijk je naar de ontwikkelingen van geothermie versus restwarmte. Die afweging zit minder in de ruimtelijke ordeningssfeer. In de eerste instantie is dat aan Eneco als initiatiefnemer. Wij denken niet dat dit plannen gaat frustreren, maar het is wel een punt waar we aandacht voor moeten hebben.

█: we zitten in de procedure waarbij nog ruimte is voor de afweging voor de tracé keuze. We houden in de ondergrond wel degelijk rekening met andere participanten. Het is het belangrijkste dat de goedkoopste optie voor de stad beschikbaar is.

Robert Barker meent dat dit de enige mogelijkheid is voor de raad om input te geven. Daarom wil hij een statement maken, want de of-vraag is ook belangrijk. De Partij van de Dieren vindt het onwenselijk om de leiding aan te leggen, vanwege de overlast maar meent ook dat door fossiele restwarmte te gebruiken we ons afhankelijk maken van fossiele industrie. Heel concreet zullen we door deze leiding langer vastzitten aan fossiele bronnen. Waarom zou je deze warmte naar in dit geval Ypenburg halen terwijl daar al een plan ligt om duurzaam te worden door inzet van geothermie. Hierbij ook de oproep om te zorgen dat het niet weer ten koste gaat van het groen en de vraag aan de provincie om deze keer het groen voorop te stellen.

Jeannette Baljeu zegt dat restwarmte wel degelijk is gedefinieerd als duurzame bron.

René Oudshoorn herhaalt de oproep uit een eerdere brandbrief aan de Commissaris van de Koning inzake het traject Vlaardingen – Rijswijk en stelt dat voor dit vervolgtraject meerdere kwetsbare wijken in Den Haag overlast zullen krijgen. Dit project en de mogelijkheid tot inspraak wordt de inwoners opgedrongen. Hij doet een dringende boodschap aan de voorzitter om te stoppen met de 'smeerpip'.

Jeannette Baljeu merkt op dat de opmerkingen bekend zijn bij de provincie.

Janneke Holman vraagt wat er gebeurt als de weerstand in de wijk waardoor de leiding komt te lopen enorm groot is? Tot hoever strekt de participatie in het participatieproces?

█ geeft aan dat men graag in contact komt met de bewoners en ook het gesprek te willen voeren met de bewoners waar weerstand is. het gesprek op dit moment kan helpen om hier gezamenlijk keuzes in te maken.

Chris van der Helm sluit zich aan bij het bezwaar dat Joris Wijsmuller eerder heeft gemaakt inzake de hoorzitting. Voorts is de warmteleiding onwenselijk, ook gezien de fossiele bronnen. Grote zorgen over het participatieproces zoals ook mevrouw Holman aangaf. Het zou geen monopolie mogen zijn, maar een vrije keuze voor de consument en geen verplichte aansluiting voor bewoners. Ook vraagt hij in het bijzonder aandacht voor het groen en tot slot wat er met deze input wordt gedaan.

Jeannette Baljeu herhaalt de opmerking dat restwarmte wel als duurzaam wordt aangemerkt. In reactie op de vraag wat er met de input wordt gedaan, wordt aangegeven dat dit een formele stap in de procedure is en dat we daarnaast ook graag de participatie met de gemeente aangaan. De genoemde punten die betrekking hebben op de ruimtelijke ordeningsprocedure nemen we mee. Daarnaast is het van belang dat we nu hebben meegegeven hoe wij de participatie gaan doen daarover blijven we ook graag in gesprek.

█ geeft aan dat zij al eerder toelichting gaf inzake de hoorzitting, maar vult aan dat indien de behoefte aanwezig is men ook schriftelijk een statement of vragen mag nazenden. Overige vragen en input hoeft niet beperkt te worden tot dit moment.

2.4 Gemeente Leiderdorp, 25 januari 2022

Opening en introductie gedeputeerde Jeannette Baljeu

Voorzitter Ed Grootaarts, heet iedereen welkom en vraagt om eventuele vragen in de chat te zetten onder vermelding van het dia nummer waar de vraag over gaat. Wethouder Rik van Woudenberg is ook aanwezig.

Onder dankzegging voor deze gelegenheid heet Jeannette alle aanwezigen van harte welkom. Zij introduceert de aanwezigen vanuit de provincie en Gasunie, waarna de toegezonden presentatie over het project en het proces wordt getoond. Aan het slot is ruimte voor een plenaire vragenronde.

Vragenronde

Vraag Tom Groentjes: Wat betekent het feit als Leiderdorp niet in de basisplannen zitten voor het mogelijke kostenplaatje dat we als gemeente voorgeschoteld zullen krijgen?

█ kan daar op dit moment niets over zeggen. Na oplevering en ingebruikname van het systeem is daar duidelijkheid over. Pas wanneer er commitment is en een leverancier, dan wordt tot aanleg van de hoofdleiding overgegaan en worden bij het ACM de tarieven bepaald. De kosten voor de aanleg van de hoofdtransportleidingen zijn er voor gemeenten niet.

Jeannette Baljeu vult aan: de eerste kosten voor de aanleg komen niet bij de gemeente. We weten dat gemeenten zich zorgen maken over de kosten van de distributienetten. Dit gaat over het hoofdnet. Over de lokale netten vind overleg tussen gemeenten en het Rijk plaats

Jeroen Hendriks vraagt aanvullend: wie moet zorgen dat de warmte in Leiderdorp komt?

█ hoopt met betrokken bestuurders te zorgen voor commitment voor aansluiting. De leverancier zal de aanvraag moeten doen bij de Gasunie.

Jeannette Baljeu: in ander tracé is inmiddels ook ervaring opgedaan in de regio en opgehaald wat de vraag is binnen de gemeenten. De gemeenten voeren gesprekken met bewoners vanuit

warmte strategie om de massa te vinden voor afname, samen met lokale leverancier of corporatie. Dit initiatief ligt bij de gemeente.

Vraag Jeroen Hendriks: De blauwe leiding stopt bij de A44, de Vattenfallcentrale zit aan de Langegracht in het centrum, ontbreekt er een stuk? Waarom is het nieuwe tracé beter dan het oude via Leiderdorp?

antwoord: er komt een nieuwe additionele installatie, deze plek is belangrijk voor Vattenfall voor toelevering andere bedrijven en daarmee een beter alternatief.

Vraag Mieke van Ulden: Wat als Leiderdorp wel wil en Zoeterwoude niet? Heeft dat gevolgen voor het doortrekken? Is het dan nog wel mogelijk voor Leiderdorp om aan te sluiten en wat betekent dit voor het kostenplaatje?

Antwoord: de omvang van de diameter van de leiding en het volume dat wordt gevraagd, van de levering heeft hier invloed op: hoe kleiner de vraag is dan ook een kleinere leiding (minder volume) en daarmee relatief hogere kosten.

Vraag Maya van der Steenhoven: Het is toch een open net? Als ik een lokale leverancier opricht als wijk, kan ik toch bij jullie een aanvraag doen en moet ik mijn eigen tarief regelen?

Antwoord: ja het is een open net en de ACM bepaalt de tarieven.

Vraag Tom Groentjes: hoe wordt die enquête bij de burgers bekend gemaakt? En hoeveel reacties verwacht u?

Antwoord: we willen zoveel mogelijk burgers bereiken, maar vooral de mensen die geïnteresseerd zijn en betrokken. Wij gaan naar de mensen toe, via o.a. online kanalen, deze worden geografisch bepaald. Het externe bureau heeft de tools om deze te bereiken.

Op dit moment wordt een overleg georganiseerd met alle communicatie medewerkers van alle betrokken gemeenten.

Opmerking Bob Vastenhoud: wat opvalt is dat het net even anders is als vorige keer. Dat maakt het moeilijk om te volgen en te weten waar we aan beginnen op het aanbrekende moment. Vier jaar geleden was het toch anders dan nu. Vooral voor het aangaan van financiële risico's vind ik het niet prettig.

Jeannette Baljeu: kan de zorg van Bob wel voorstellen. Dit is nu de formele procedure welke loopt met plan MER etc. Voor deze fase van het tracékeuze gaan we straks de participatiegesprekken voeren. De zorg van de kosten voor de aanleg benadrukt zij nogmaals het antwoord van dat het gaat hier om de hoofdtransportleidingen gaat, daarvoor zijn in de basis geen kosten voor de gemeente. De kosten voor de gemeente komen wanneer een partij binnen de gemeente in de distributie wil aansluiten.

Bob Vastenhoud geeft aan dat er voor het geheel aan de gemeente wordt gevraagd of zij garanties af kunnen geven over een deel van het systeem.

Tom Groentjes geeft aan dat met raad is besloten om uit te zoeken wat een goede manier/ tracé keuze is voor de leiding, maar zie in de presentatie nu dat we geen onderdeel zijn van het plan.

Jeannette Baljeu reageert: ik heb alle begrip dat gemeenten met bredere zaken worden geconfronteerd, complimenten dat u het onderzoek doet naar de mogelijkheden. Er is goed

contact met de wethouder. Mochten er meer vragen ontstaan kunnen we met de wethouder overleggen hoe we hier goed mee om kunnen gaan.

Rik van Woudenberg voegt toe: besluit is genomen in de Leidsche regio om samen te werken. Er ligt al een leiding naar de Vattenfall centrale toe, eerder heeft [REDACTED] in het verleden gegarandeerd dat de leiding er komt tot aan de gemeentegrens. Wij moeten ervoor zorgen dat onze burgers tegen een betaalbare prijs warmte krijgen in de toekomst.

Voorzitter dankt allen en sluit de vergadering.

2.5 Gemeente Zoeterwoude, 27 januari 2022

Opening en introductie gedeputeerde Anne Koning

Voorzitter Arjan Bakx heet de aanwezigen welkom en opent de vergadering.

Onder dankzegging voor deze gelegenheid heet Anne alle aanwezigen van harte welkom en geeft het woord aan [REDACTED] voor het houden van de presentatie. [REDACTED] verzoekt om vragen in de chat te zetten met vermelding van het dia nummer waarop de vraag betrekking heeft, aan het slot is ruimte voor een plenaire vragenronde die in dit verslag is opgenomen.

Vragenronde

Vraag Myrna van der Poel: wil graag aandacht vragen voor het tracé zoals het nu bedacht is. Deze loopt door een weidevogelgebied, op welke manier wordt met dit soort belangen rekening gehouden? Met name is er zorg voor de bouwfase en het broedseizoen.

[REDACTED]: geeft aan dat dit een goed punt is en dat het gebied ook bij de provincie in beeld is. Er zal worden onderzocht welke effecten dit heeft. Tijdens het broedseizoen bouwen is ook niet toegestaan.

Anne Koning vult aan: ook bij het tracé Vlaardingen - Den Haag is dit het geval. Soms moet je stukje voor stukje het tracé aanleggen om met natuurbelangen en andere zaken rekening te houden.

[REDACTED] beaamt dit: we houden qua timing ook rekening met de ecologische facetten.

Arjan Bakx vraagt hoe het tracé bij Zoeterwoude eruit gaat zien en of deze onder de A4 door gaat lopen?

[REDACTED] reageert dat dit allemaal nu nog onderwerpen van onderzoek zijn.

Anne Koning vult aan dat dit aan het einde van het inpassingsplan heel precies aangegeven moet zijn maar in deze fase van het project wordt dat onderzocht.

[REDACTED] geeft aan dat nu gevraagd wordt om input te leveren zodat dit kunnen worden meegenomen in het onderzoek.

Sjaak van Veen vraagt welk werk we kunnen combineren? In hoeverre wordt ook nagedacht om eventuele toekomstige problemen in het huidige energienetwerk te ondervangen?

[REDACTED] antwoord: waar we weten dat er wat speelt, gaan we zeker kijken waar werk met werk gecombineerd kan worden, ook planmatig wordt hiermee rekening gehouden in het onderzoek.

[REDACTED] vult aan dat het wel concrete projecten moeten zijn die gelijktijdig gerealiseerd kunnen worden.

Anne Koning deelt tot slot mee dat we deze sessies graag voor verkiezingen houden, maar we beseffen dat nieuwe raadsleden zich opnieuw moeten verdiepen. Het participatietraject is hier

óók handig voor. Tevens de oproep om de mensen die ook iets voor de gemeenschap willen betekenen maar straks misschien niet gekozen worden bij de gemeenteraadsverkiezingen ook op dit participatieplan te attenderen.

Voorzitter Arjan Bakx dankt allen voor de aanwezigheid en sluit de vergadering.

2.6 Gemeente Leidschendam – Voorburg, 1 februari 2022

Opening en introductie gedeputeerde Jeannette Baljeu

Voorzitter dhr. Knoester, heet iedereen welkom en vraagt om eventuele vragen via de chat te stellen onder vermelding van het dia nummer. Aan het einde van de presentatie is gelegenheid plenair de vragen te beantwoorden. De voorzitter geeft informeert de aanwezigen dat er door Weidevogelgroep Zoeterwoude middels ingezonden brief aandacht is gevraagd voor de weidevogels langs het tracé.

Onder dankzegging voor deze gelegenheid heet Jeannette alle aanwezigen van harte welkom. Zij introduceert de aanwezigen vanuit de provincie en Gasunie, waarna de toegezonden presentatie over het project en het proces word getoond. Aan het slot is ruimte voor een plenaire vragenronde. Voor de volledigheid wordt toegevoegd dat vanuit het Rijk is bericht dat de invoering van de (nieuwe) Omgevingswet is uitgesteld in elk geval tot 1 oktober.

Vragenronde

Vraag mevrouw Kortman: het gaat om aansluiting van 500.000 huizen/ gezinnen. Op welke wijze wordt gekeken welke huizen worden aangesloten?

Antwoord [REDACTED]: het totale warmtetransportsysteem is beoogd voor 500.000 aansluitingen, het is aan de gemeente zelf om aan te geven wat hun warmtevraag is, en voorts via distributienetten vanaf de hoofdaansluiting de aansluiting naar de huizen en/of panden te organiseren met de leverancier(s).

Vraag inwoner: wat is een PIP en wat is een MER?

Antwoord [REDACTED]: een PIP is Provinciaal Inpassings Plan, dat is een wijziging van een ruimtelijke bestemming, het vervangt het gemeentelijk bestemmingsplan. De provincie maakt deze omdat het traject door verschillende gemeenten loopt. MER is Milieu Effect Rapportage, deze omschrijft alle effecten die door de aanleg van de leiding worden raakt. Dit kan bestuurders helpen keuzes te maken bij beslissingen..

Vraag inwoner: u stelt dat de Warmtewet wordt gemaakt, maar deze wet bestaat al. De wet stelt dat de tarieven van de warmte niet hoger mogen zijn dan de gasprijs. Met de stijging van de gasprijzen, hoe kan dit als de koppeling met de gasprijs los wordt gelaten?

Antwoord [REDACTED] er bestaat inderdaad een Warmtewet om Nederland aardgasvrij te krijgen. De nieuwe Warmtewet is nu de maak en deze zal in 2023 in procedure gaan en hoogstwaarschijnlijk in 2024 van kracht zijn. Dan zal ook de koppeling met de prijs van aardgas zijn losgelaten. Dat is nu nog niet het geval.

Aanvulling Jeannette Baljeu: inzake de kostenstructuur wordt door de ACM toezicht op de doorrekening van kosten gehouden.

Vraag mevrouw Kortman: in hoeverre zal van deze plaatjes van het tracé die zijn getoond worden afgeweken?

Antwoord [REDACTED]: het tracé en de keuze hiervan wordt nog geoptimaliseerd, dit doen we in samenspraak met betreffende gemeenten. Bij gemeenten wordt wel de bestaande ondergrond infrastructuur gevolgd. Bij de parse lijn in de plaatjes zijn de meeste varianten nog mogelijk. Het volgen van de A4 heeft de voorkeur, ook in overleg met andere partners/ partijen. Mevrouw Kortman voegt toe: liever de andere kant snelweg dan recreatiekant.

Vraag voorzitter: is er al belangstelling voor aansluiting vanuit onze gemeente?

Antwoord [REDACTED]: er zijn gesprekken met de gemeente Leidschendam - Voorburg en men voorziet ofwel een hele kleine warmtevraag of helemaal niet. Er komt nog een notitie vanuit gemeente, maar voor nu lijkt de behoefte klein.

Voorzitter voegt toe: in Stompwijk zijn ondernemers die belangstelling hebben voor een aansluiting.

[REDACTED] reageert: dat klopt en daarmee zijn we in gesprek.

Er zijn geen verdere vragen en daarmee sluit de voorzitter de vergadering en spreekt dank uit aan de externen en ziet gelegenheid vanuit gemeente om inbreng te geven.

2.7 Gemeente Katwijk, 31 maart 2022

Opening en introductie door voorzitter

De voorzitter opent de vergadering om 20.52 uur. De aanleg van de leiding is een plan van de provincie. Hij stelt vast dat er geen insprekers aanwezig zijn.

Er worden zes presentaties verzorgd:

1. Samenwerking warmtetransitie in regio: [REDACTED] (gemeente Katwijk)
2. Introductie: [REDACTED] (provincie Zuid-Holland)
3. Procedure Provinciaal Inpassings Plan (PIP): [REDACTED] (provincie Zuid-Holland)
4. Project WarmtelinQ: [REDACTED] (WarmtelinQ, GasUnie)
5. Participatieproces: [REDACTED] (WarmtelinQ, GasUnie)
6. Enkele aandachtspunten vanuit Katwijk: [REDACTED] (gemeente Katwijk)

Alle presentaties zijn bij de stukken gevoegd.

Presentaties en vragenronde

1. Samenwerking warmtetransitie in regio: [REDACTED] (gemeente Katwijk)

De heer Schrijvers denkt aan de hand van het kaartje dat het warmteoverdrachtstation (WOS) in Valkenburg komt. Is dat juist?

[REDACTED] deelt mee dat dat onjuist is. Het WOS is gedacht in de vrijgevallen oksel van de A44 en N206, op grondgebied van Oegstgeest.

De heer Spek heeft begrepen dat er verschillende varianten zijn. Hoever is de provincie gevorderd in het besluitvormingsproces?

[REDACTED] deelt mee dat die keus nog moet worden gemaakt. Er komt een MER-procedure waarin de varianten tegen elkaar worden afgezet.

De heer Spek vraagt of het college van Katwijk een voorkeur voor een variant heeft uitgesproken. Is er een variant die niet over het grondgebied van Katwijk gaat?

██████████ verzoekt de provincie om in te gaan op de verschillende afwegingen die in het maken van die keus een rol spelen. Er komen nog zienswijzemomenten in die procedure, ook voor de gemeente.

De heer Schrijvers vraagt hoe zwaar de MER in die afweging meeweegt. Hebben bezwaren van gemeenten invloed op die afweging?

██████████ deelt mee dat in de notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt bepaald welke aspecten worden meegenomen in het afwegen van de varianten. Dat wordt in de MER onderzocht en dan wordt een voorkeursvariant bepaald.

2. Introductie: ██████████ (provincie Zuid-Holland)

██████████ beschrijft de door de provincie gedachte procedure. De voorzitter wijst erop dat de raad volgens een bepaalde procedure werkt. Dit is een informatieve sessie, waarin geen meningen worden uitgesproken of standpunten worden ingenomen. Er is dus geen sprake van 'horen' van de gemeente maar van 'informereren'.

3. Procedure provinciaal inpassingsplan (PIP): ██████████ (provincie Zuid-Holland)

██████████ vermeldt dat op 22 september 2021 Provinciale Staten heeft besloten tot het opstellen van een provinciaal inpassingsplan voor dit project, wat meerdere gemeenten raakt. Het besluit is het startmoment geweest om bij al die verschillende gemeenteraden langs te gaan om op te halen wat de gemeenteraden vinden van het idee van Provinciale Staten. Vandaar dat de provincie deze avond langskomt bij de gemeenteraad om de raad te informeren over het project en te horen wat de raad daarvan vindt. De raad kan dat ook schriftelijk in een volgend stadium kenbaar maken.

De heer Slootweg ziet op sheet 6 staan 'stikstofdepositie vanwege aanleg uitgezonderd'. Betekent dat dat die niet van toepassing is?

██████████ deelt mee dat de wet vorig jaar zo is aangepast dat stikstofdepositie als gevolg van aanleg en bouwactiviteiten niet hoeft te worden meegerekend. Dat geldt voor iedere bouwactiviteit. Voor de aanleg van de installatie van Vattenfall moet daar wel naar worden gekeken.

De heer C. Haasnoot krijgt op grond van sheet 13 de indruk dat niet alle varianten lijken uit te komen bij het knooppunt Leiden-West A44. Hij maakt uit een non-verbale reactie van mevrouw ██████████ op dat dat wel het geval is. De genoemde tracés zijn concepten. Is het mogelijk dat er een ander tracé bij komt dat in Leiden uitkomt?

██████████ wijst erop dat de paarse en bruine optie grotendeels over het grondgebied van Leiden lopen. Die kunnen in de NRD worden opgenomen en onderdeel worden van het zoekproces – het zijn overigens wel extreem lastige tracés.

De heer Spek begrijpt niet waarom de provincie al zoveel inzet pleegt op vergunningverlening. Het besluit of de leiding wordt aangelegd moet nog worden genomen. Wanneer is dat aan de orde?

██████████ herkent niet dat de inzet op vergunningen groot is. Het gaat nu om een keuze op hoofdlijnen. Op het besluitvormingstraject kan WarmtelinQ het beste ingaan.

De heer Guijt vraagt of van de deelnemende gemeenten een financiële investering wordt gevraagd.

██████████ deelt mee dat dat niet het geval is.

De heer Schrijvers vraagt of de warmtenetten naar Den Haag en naar Leiden aan elkaar worden gekoppeld. Of komt de warmte uit Rijswijk?

█e deelt mee dat alle warmte uit Rotterdam komt.

De heer Schrijvers vraagt of het niet realiseren van de lijn op enig punt tot gevolg heeft dat het deel daarachter wegvalt.

█lve licht toe dat het PIP tot aan Den Haag in oktober 2021 is vastgesteld. Op dit moment lopen de laatste beroepsprocedures bij de Raad van State. Voordat besluitvorming over het traject Rijswijk-Leiden aan de orde is, zal over dat deel van het traject finale duidelijkheid zijn verkregen.

De heer Hoek heeft drie vragen.

Is de leiding geschikt voor waterstof? Uit een non-verbale reactie van █ maakt hij op dat dat niet het geval is.

Is het een gesloten systeem? Gaat het water dat warmte afgeeft weer terug naar Rotterdam?

Hoe is het mogelijk dat de bouw geen invloed heeft op stikstof?

█ bevestigt dat het een gesloten systeem is. De bouw heeft mogelijk wel invloed op stikstof, maar op grond van de wet hoeft daar niet mee te worden gerekend.

De heer Reedijk begrijpt dat de provincie alleen juridisch toetst hoe de lijn ruimtelijk mogelijk kan worden gemaakt. Waarom zijn de projectkosten dan een afwegingsfactor?

█ wijst erop dat de provincie niet alleen beslist. WarmtelinQ is de initiatiefnemer en kijkt uiteraard wel naar de kosten. Uiteindelijk betreft het maatschappelijke kosten en het is van belang om die binnen de perken te houden.

De heer Reedijk ziet dat er ook wordt gesproken over het belang van de gemeente bij de warmteleiding. Wat wordt daarmee bedoeld? Weegt de stem van Katwijk zwaarder mee als de leiding door de gemeente loopt?

█ licht toe dat het aan iedere gemeente is om te beslissen of zij een aansluiting op de leiding wil om delen van de gemeente van warmte te voorzien. De plek waar dat kan gebeuren, kan invloed hebben op tracékeuzes.

De heer Schrijvers vraagt welke partij het transport van warmte vanaf het WOS verzorgt. Heeft de provincie daar plannen voor?

█ herhaalt dat het aan de gemeenten is om te beslissen of zij van de leiding gebruik willen maken. Er wordt in ieder geval aangesloten op het bestaande warmtenet van Leiden; vanuit het WOS kan de leiding ook worden doorgetrokken naar Katwijk.

De heer Schrijvers vraagt het college om hier nader op in te gaan. Hoeveel kosten zijn er met die aanleg gemoeid?

Wethouder Knape deelt mee dat dit een onderwerp is voor de samenwerking in de Leidse regio. Als Katwijk en andere gemeenten gebruik van deze bron willen maken moet er een regionaal systeem komen dat de warmte naar de woningen transporteert.

De heer Spek vraagt wanneer de meerbronnenstrategie aan de raad wordt aangeboden. Is het zeker dat dan een integrale afweging kan worden gemaakt?

Wethouder Knape kan geen datum noemen. De mogelijkheden van verschillende bronnen worden onderzocht. Er zijn onder meer ontwikkelingen op het gebied van geothermie. Uit de samenwerking in de Leidse regio en die in de Duin- en Bollenstreek moet een overzicht van alle opties voortkomen en dat wordt aan de raad voorgelegd.

De heer Spek vraagt te bevestigen dat besluitvorming over het geheel zal plaatsvinden; dus niet over bijvoorbeeld alleen WarmtelinQ.

Wethouder Knape wijst erop dat Katwijk geen projectpartner in WarmtelinQ is. Het WOS komt bij Leiden en uiteindelijk bepaalt de gemeente of zij over die bron wil beschikken. Zo heeft de gemeente ook contact met de exploitant van geothermie omdat zij die warmte mogelijk in wijken wil gebruiken.

In de regionale samenwerking wordt vanuit de transitievisie gewerkt aan een aanpak waarin alle mogelijkheden in samenhang een plaats krijgen.

Deel 4 en 5 van de presentaties:

4. Project WarmtelinQ: [REDACTED] (WarmtelinQ)

5. Participatieproces: [REDACTED] (WarmtelinQ)

Mevrouw Tawfik vraagt wanneer de resultaten van de gehouden enquête kenbaar worden gemaakt aan de deelnemende gemeenteraden.

[REDACTED] deelt mee dat de inzendtermijn over een week afloopt. Dan wordt een rapportage opgesteld die eerst intern wordt besproken. De resultaten zullen in ieder geval beschikbaar zijn voor het gemeenteraadswebinar, half mei.

De heer Slootweg vraagt hoeveel warmteverlies plaatsvindt bij de warmteoverdracht.

[REDACTED] deelt mee dat het verlies in de warmtewisselaar tienden van procenten bedraagt.

De heer C. Haasnoot vraagt in hoeverre geothermie – middentemperatuur – en aquathermie – lage temperatuur – op dit systeem kunnen worden aangesloten. Bij WarmtelinQ gaat het om hoge temperatuur.

[REDACTED] deelt mee dat geothermie een optie is, mits de temperatuur met een warmtepomp wordt verhoogd. Dat verschil is overbrugbaar. Aquathermie moet worden gebruikt waar die wordt opgewekt door menging in een distributienet, waarbij goed moet worden gelet op de temperatuur-niveaus.

De heer Hoek vraagt of het aanbod is gegarandeerd als de hoeveelheid warmte uit Rotterdam sterk terugvalt, bijvoorbeeld in economisch slechte tijden.

[REDACTED] deelt mee dat daar onderzoek naar is gedaan. Een uitgebreid antwoord is te vinden op de website van zijn bedrijf. Kort gezegd kan slechts een klein deel van alle warmte worden benut, en de verwachting is dat die af te nemen hoeveelheid gegarandeerd is zolang de haven in bedrijf blijft. Bij elk industrieel proces komt warmte vrij, en op enig moment valt die warmte niet op te waarden naar ander gebruik dan voor verwarming.

De heer Tensen heeft de ervaring dat buiten besturen en stakeholders weinig partijen geïnteresseerd zijn in deze ontwikkelingen. Worden er inspanningen gepleegd om inwoners en bedrijven die ermee te maken krijgen te enthousiasmeren?

[REDACTED] deelt mee dat de campagne waarin men aan kan geven belangstellend of belanghebbend te zijn niet alleen op Twitter staat. Het onderzoeksbureau weet hoe de brede samenleving kan worden bereikt. Het gesprek wordt op veel verschillende wijzen gevoerd: niet alleen op informatieavonden, maar ook via webinars, enquêtes en nieuwsbrieven. Er zijn 1760 reacties binnengekomen, dus het onderwerp leeft bij een bepaalde groep. Het overgrote deel van de inwoners zal geen interesse hebben, en dat is ook geen punt.

De heer Tensen vraagt of die 1760 reacties representatief zijn, en zo nee, of er dan op wordt ingezet om dat binnen de termijn te corrigeren.

[REDACTED] weet dat het aantal reacties per gemeente verschillend is. Het is logisch dat er uit grote steden meer reacties binnenkomen. Hij kan de vraag of alle cijfers representatief zijn op dit

moment niet beantwoorden. Uit een aantal gemeenten is het aantal reacties al wel zo groot dat die representatief zijn. Belangrijk is dat er ook inhoudelijk waardevolle bijdragen binnenkomen. Als er iets over het hoofd is gezien, is het goed als iemand dat meldt.

De heer Spek heeft wel vernomen wat de kosten en wat het mogelijke voordeel voor de gebruiker zouden zijn bij het eerdere voornemen om de leiding 'over Oost' aan te leggen. Het verbaast hem dat daarover in deze presentatie en de participatie niets over wordt gezegd.

██████████ meldt dat zijn bedrijf niet over warmte en over de prijs daarvan gaat. Hij is van mening dat voor verduurzaming van alle mogelijkheden gebruik moet worden gemaakt. In de presentatie meldde hij al dat een gereguleerd tarief wordt gehanteerd: de gebruiker betaalt nooit meer dan nodig is voor het transport van de warmte.

6. Enkele aandachtspunten vanuit Katwijk: ██████████ (planoloog, gemeente Katwijk)

██████████ denkt dat niet alle mogelijke varianten al in beeld zijn. Een extra optie is bijvoorbeeld dat de leiding de A44 blijft volgen.

Hij noemt de volgende lokale visies, activiteiten en onderzoeken die moeten worden betrokken bij besluitvorming over het tracé:

- Visie Valkenburgse Meer
- Zandwinning Valkenburgse Meer
- Onderzoek uitbreiding waterwingebied
- Onderzoek windmolens
- Onderzoek bron geothermie

De voorzitter formuleert de volgende conclusie en sluit de vergadering om 22.00 uur.

De commissie is nog niet voldoende geïnformeerd, de commissie heeft behoefte aan nog een informatieve sessie. Deze sessie is gehouden op 21 april 2022. Hierin zijn een aantal vragen gesteld die door de provincie beantwoord zullen worden.

2.8 Gemeente Voorschoten, 20 april 2022

Opening en introductie gedeputeerde Anne Koning

Voorzitter dhr. C. Bremmer, heet iedereen welkom en in het bijzonder de nieuwe raadsleden. Hij schetst de opzet van de avond die gaat over WarmtelinQ Rijswijk-Leiden en die verloopt volgens drie P's: Proces, Project en Participatie. Er worden in die volgorde die presentaties gegeven en het verzoek is om eventuele vragen te stellen na elke deelpresentatie, tenzij het vragen ter verduidelijking betreffen. Aan het einde van de presentaties is er ook nog gelegenheid voor informatie uitwisseling.

Onder dankzegging voor deze gelegenheid dankt Anne allen voor hun aanwezigheid. Zij introduceert de aanwezigen vanuit de provincie en Gasunie, en dit horen van de Raad waarbij Provincie en gemeente elkaar over en weer informeren, waarbij de leden in de gelegenheid worden gesteld om vragen te stellen en standpunten te delen. De presentaties worden na afloop met de griffie gedeeld om te verspreiden.

Vragenronde

Hoe kan nu gestart zijn met een ruimtelijke procedure als er nog een Final Investment Decision (FID) genomen moet worden door de Gasunie?

Anne Koning: Dat proces loopt parallel. Indien er gewacht wordt op een FID en jou zou dan pas de ruimtelijke procedure opstarten - die op zichzelf best veel tijd vraagt - dan zou er veel tijd verloren gaan voor je werkelijk aan de slag kunt. Daarom is de ruimtelijke procedure gestart parallel aan nog te nemen besluiten en gaan we daarmee door tot FID is genomen of anders dan stoppen we ermee.

In de NRD zijn verschillende varianten opgenomen kan er nog meer op ingezoomd worden en heeft hierover afstemming plaats gevonden?

██████████: In de NRD wordt hier niet verder op ingezoomd. De NRD is in de (ambtelijke)projectgroep waarin de gemeenten, de beide Hoogheemraadschappen en Rijkswaterstaat zijn vertegenwoordigd, afgestemd. Tevens is met de ambtenaren van uw gemeente het tracé in meer detail samen met de Gasunie langsgelopen.

Hoe zit het nu met de Oost-variant, die bij de stukken voor PS zat en waarbij Leiden via de oost- en noordzijde binnengaat?

Anne Koning: De stukken voor PS zijn opgesteld voor de zomer van 2021, zodat PS daarover konden besluiten in september. Voortschrijdend inzicht heeft ertoe geleid dat dit alternatief niet meer in beeld is.

Kan er lokaal worden ingevoed op WarmtelinQ? En hoe zit het met overdrachtssystemen en distributienetten?

██████████: Invoeden op het hoofdtransportsysteem kan alleen als er aan voorwaarden wordt voldaan, zoals temperatuur. Het hoofdtransportsysteem maakt lokale systemen mede mogelijk en daar kunnen ander invoeders op inspelen waardoor he gehele systeem robuuster wordt. WarmtelinQ is een hoofdtransportsysteem, waarin heet water wordt rondgepompt. Dit verlaat de leidingen dus niet. Warmte vanuit dit hoofdtransportsysteem wordt overgedragen via een warmteoverdrachtsysteem (WOS) naar distributienetten. Die distributienetten zorgen vervolgens dat de warmte bij de gebruikers (woningen, bedrijven) komen.

Wie heeft waarover welke bevoegdheden in dit gehele warmtesysteem?

██████████: De Gasunie zorgt voor de aanleg en het beheer van de regionale transport infrastructuur, de hoofdtransportleidingen van WarmtelinQ. Warmtebedrijven, zoals bijvoorbeeld Eneco en Vattenfall kopen warmte in en nemen warmte af. Via het distributienet wordt die warmte afgeleverd bij de gebruikers. De gemeente bepaalt waar een distributienet zinvol is en welk warmtebedrijf daarmee is gemoeid.

Wat zijn de warmteverliezen bij het transport?

██████████: in het hoofdtransportnet is het warmteverlies van begin naar eind circa 4 a 6 %. In het distributienet – dat veel fijnmaziger is en met kleinere buisdiameters- ligt dat percentage veel hoger en dat kan oplopen tot 20 a 25%

Het hoofdtransportnet krijgt een beschermingszone, moeten distributienetten ook vrijgehouden worden van ontwikkelingen?

██████████: dat is vergelijkbaar met de huidige gasnetten. Overal waar je wil gaan graven moet je checken of er kabels en leidingen in de grond liggen.

Wat gebeurt er als de leiding per ongeluk wordt geraakt?

██████████: Bij een calamiteit zal er heet water vrijkomen. Er zit een detectiesysteem in de leiding die bij lekkage en bij calamiteiten direct een seintje geeft zodat de druk van de leiding af gaat en zo het uitstromen van water zal beperken.

Hoe bereik je ongeletterden?

██████████: De enquête is zo gemaakt dat zij eenvoudig leesbaar is (B-niveau tekst) en van illustraties voorzien. Ook de website maakt veel gebruik van illustraties. De uitkomst van deze enquête moet ons antwoord gaan geven over hoe men met ons waarover het gesprek wil voeren.

Er is een discrepantie tussen de brief van het college en de informatiebrief van de provincie.

Anne Koning: We gaan door met dit proces tot duidelijk wordt of deze warmtetransportleiding er komt of niet. En verder kan ik niet ingaan op zinsneden uit een brief waarvan ik de context niet ken.

Hoe worden de uitkomsten van de enquête meegewogen in de besluiten? Er zijn lokale groepen die van het gas af willen, is daar contact mee?

██████████: Het proces is er op ingericht om onder meer met die mensen het gesprek te gaan voeren. De omgevingscoördinator moet deze groepen kennen en anders komen zij in beeld via de enquête.

Het financieel plaatje is nog niet rond, Gasunie en Provincie moeten daar nog besluiten over nemen, moeten gemeenten mee gaan betalen aan WarmtelinQ?

Anne Koning: Nee, die gesprekken lopen met andere partners op een ander niveau.

Rotterdam dat wil zeggen het warmtebedrijf Rotterdam (WBR) is uit dit project gestapt want teveel risico, wat is er tussen dat moment en nu veranderd? En wordt participatie en zienswijzen nu gebruikt bij de te nemen besluiten?

Anne Koning: De Provincie heeft nooit gezegd dat het tracé Rijswijk-Leiden niet wenselijk is, Rotterdam heeft dat wel gezegd vanuit hun eigen beweegredenen. Welke vraag je bij de participanten neerlegt is belangrijk. Dus niet of WLQ Rijswijk-Leiden er moet komen of niet, maar wel vragen als welke kansen ziet u en welk zorgen leven er. Een participatieproces ontslaat ons overigens niet van zienswijzenprocedures. Waarmee wij natuurlijk zorgvuldig om gaan.

Gasunie doet alleen de hoofdtransport infrastructuur, distributie van warmte gaat via een ander bedrijf. Wie gaat nu waarover, welke partijen en is er sprake van een monopolypositie? Hoe worden burgers afgeschermd van grote winsten?

██████████: De ACM heeft de controle op de beprijzing. De nieuwe Warmtewet is in de maak en deze zal in 2023 in procedure gaan en hoogstwaarschijnlijk in 2024 van kracht zijn. Dan zal ook de koppeling met de prijs van aardgas zijn losgelaten. Dat is nu nog niet het geval. De gemeente besluit zelf hoe zij haar inwoners van warmte voorziet en de gemeente bepaalt zelf of ze één of meer warmtebedrijven en distributienetten wil.

De vraag ligt toch nog voor of de WLQ er komt en of die dan over grond van Voorschoten komt, is dit horen dan niet te vroeg?

Anne Koning: het ruimtelijke proces en te nemen overige investeringsbesluiten lopen nu gelijktijdig op. De tracés die nu in beeld zijn en nader onderzocht worden in het MER lopen over grondgebied van Voorschoten. In dit vroege stadia van de procedure kunt u de provincie aangeven waar u aandachtspunten ziet waar wij rekening mee kunnen houden. Zo ook deze bijeenkomst met vragen en uitingen van zorgen, is uitwisseling van informatie, in die zin horen we elkaar.

Hoe zit het met de verdeling van taken en verantwoordelijkheden, met andere woorden waar moet de gemeente en de burger terecht voor wat?

Anne Koning: De provincie is van de ruimtelijke procedure; De Gasunie is voor het aanleggen van de warmtetransportleiding en het Rijk bepaalt de prijs via de warmtewet.

Voorzitter: dat is ook binnen de gemeente nog huiswerk: wie is waarvoor verantwoordelijk.

Mw. A. Koning geeft aan dat dit onderwerp meerder lagen raakt, ook als u er formeel niet over besluit, geef ons dan u vragen, zorgen en aandachtspunten mee aan ons. Daarvoor is dit informatieve hoor en wederhoren immers bedoelt.

Er zijn geen verdere vragen en daarmee sluit de voorzitter de vergadering en spreekt hij zijn dank uit aan de aanwezigen. Een standpunt zal op later moment door de raad worden vastgesteld en aan de provincie worden gezonden.

2.9 Gemeente Wassenaar, 2 juni 2022

Opening en introductie gedeputeerde Jeannette Baljeu

Voorzitter dhr. Mulder, heet iedereen welkom en geeft het woord aan de gedeputeerde. Mw Baljeu is blij in Wassenaar te zijn voor het horen van de raad over WarmtelinQ Rijswijk -Leiden. Er worden drie presentaties gegeven over procedure, project en participatie. Het verzoek is om eventuele vragen te stellen na elke deelpresentatie, tenzij het vragen ter verduidelijking betreffen. Aan het einde van de presentaties is er ook nog gelegenheid voor informatie uitwisseling. De presentaties worden na afloop met de griffie gedeeld om te verspreiden.

Vragenronde

Hoe gaat warmte naar bijvoorbeeld Katwijk en de Duin- en Bollenstreek?

De Leidse regio waaronder Katwijk werkt samen aan een regionaal energiesysteem op basis van WarmtelinQ en geothermie. Onderdeel daarvan is een aantakking op WarmtelinQ.

Werken jullie samen met de huidige stadsverwarming?

Ja, WarmtelinQ werkt samen met Vattenfall. Dat is het warmtebedrijf dat in Leiden ook nu al warmte levert aan woningen en bedrijven

Loopt het tracé langs de Rijnlandroute?

Ja, waarschijnlijk loopt het tracé voor een groot stuk langs de Rijnlandroute. Daarna zijn er meerdere varianten om de aanlandlocatie aan de westzijde van Leiden te bereiken.

Is er ook nog een kans dat het hele project niet doorgaat?

Gasunie heeft voor WarmtelinQ Rijswijk Leiden nog geen definitieve investeringsbeslissing gemaakt. Naar verwachting wordt de beslissing eind juni genomen. Dit is ook afhankelijk van de gesprekken met Vattenfall over de verduurzaming van het bestaande warmtenet in Leiden..

Ziet Gasunie de gemeente Wassenaar vooral als partij voor de grond of ook voor de warmtevraag?

Als het tracé over Wassenaars grondgebied gaat lopen gaat het vooral om de grond. Op basis van de huidige inzichten is de warmtevraag voor een warmtenet met warmte uit WarmtelinQ voor Wassenaar niet het meest gunstige alternatief voor aardgas. Als dat toch anders is of wordt dan gaat Gasunie graag het gesprek met Wassenaar aan over de mogelijkheden om op WarmtelinQ aan te sluiten.

Zijn het nou 120.000 of 500.000 huishoudens die aangesloten kunnen worden op WarmtelinQ?
120.000 woningequivalenten. De 500.000 huishoudens gaat over de totale beschikbare restwarmte in de Rotterdamse haven.

Kan je de restwarmte niet in Rotterdam kwijt?

In Rotterdam wordt al veel restwarmte gebruikt. De warmtenetten in Rotterdam worden ook uitgebreid met nieuwe warmtenetten. Zelfs dan is er ook nog voldoende warmte beschikbaar om verder afgelegen gebieden zonder eigen grote bronnen meet te verwarmen. De warmte kan goed vervoerd worden. Het warmteverlies tijdens transport is beperkt tot 4 a 6 procent.

Bent u van mening dat restwarmte echt CO2 vrij is?

Ja, omdat het gaat om restwarmte (warmte die over is) is deze CO2-vrij, ondanks de fossiele oorsprong

Is er met restwarmte nog wel een incentive voor de industrie om te verduurzamen?

De industrie in de haven heeft nationale en internationale incentives om te verduurzamen. De Urgenda uitspraak en het ETS ondersteunen dat. De aanpak van de verduurzamingsopgave is beschreven in de Havenvisie en het Cluster Energie Strategie.

Wat betekent de verplichting van het installeren van een hybride warmtepomp voor dit project?

In de Transitievisie Warmte van de gemeente is uiteengezet welk alternatief voor aardgas voor de verschillende wijken het meest passend is. De provincie heeft het beeld dat er nog weinig duidelijk is over de verplichting om een hybride warmtepomp aan te schaffen als er bijvoorbeeld een warmtenet komt.

Ik heb zelf de enquête ingevuld, samen met 50 andere bewoners uit Wassenaar. Hoe betrekken jullie meer bewoners?

We hebben gecontroleerd of de campagne evenredig getoond is in Wassenaar. Dat is gebeurd. Wellicht komt het lage aantal respondenten vanuit Wassenaar omdat WarmtelinQ slechts voor een klein deel over Wassenaars grondgebied gaat. Informatie blijft aangeboden worden aan de bewoners van Wassenaar om meer mensen te betrekken.

Wat is betrokkenheid?

Betrokkenheid is voor iedereen iets anders. WarmtelinQ heeft in deze aanpak de participatie omgedraaid zodat mensen zelf kunnen aangeven hoe en wanneer ze betrokken willen worden.

Deze kennismaking met WarmtelinQ is voor velen uit het niets gekomen. Was een informerende introductie niet beter geweest in plaats van direct een enquête?

Dit is een typisch voorbeeld van de participatie-paradox. Als je eerst veel informeert geef je ook het gevoel dat alles al bedacht is en dat er geen ruimte meer is voor aanpassingen. Door te beginnen met een enquête krijg je betere feedback. Daarbij is de enquête ook gebruikt als informatiemoment.

Hoe wordt het betrekken van de gemeente gestructureerd?

Het horen van de gemeenteraad is een formele stap in het totale proces. In het verdere participatieproces worden meerdere informatiebijeenkomsten georganiseerd en ontvangt de gemeenteraad geregeld een update. Ook in het formele proces zijn er momenten waarop de raad desgewenst inbreng kan geven.

Is er een begroting met de kosten van het project?

Ja, die is er uiteraard maar deze is vertrouwelijk. Het gaat in de bijeenkomst van vanavond vooral om het ruimtelijke spoor van het project.

Er zijn geen verdere vragen en daarmee sluit de voorzitter de vergadering en spreekt hij zijn dank uit aan de aanwezigen.

2.10 Gemeente Leiden, 27 juni 2022

Opening en introductie gedeputeerde Anne Koning

Mw. Koning is blij in Leiden te zijn voor het horen van de raad over WarmtelinQ Rijswijk -Leiden. Er worden drie presentaties gegeven over procedure, project en participatie. Het verzoek is om eventuele vragen te stellen na elke deelpresentatie, tenzij het vragen ter verduidelijking betreffen. Aan het einde van de presentaties is er ook nog gelegenheid voor informatie uitwisseling.

- Presentatie over procedure rond PIP door provincie ([REDACTED])
- Presentatie over project WarmtelinQ Rijswijk - Leiden door Gasunie ([REDACTED])
- Presentatie over het participatieproces door Gasunie ([REDACTED])

De presentaties worden na afloop met de griffie gedeeld om te verspreiden.

Dhr. Scheffer heeft er bezwaar tegen om deze bijeenkomst te kenmerken als het horen van de raad. Hierop volgt een gesprek over het 'horen'. Toegelicht wordt dat de inhoudelijke start van het PIP/projectbesluit wordt voorbereid en met alle partijen is afgestemd. Onderdeel van deze stap is ook het horen van de gemeenteraden door het bevoegd gezag. Deze verplichting is vastgelegd in de Wro, maar de wet laat de wijze waarop en het tijdstip in de procedure verder vrij. Met de griffie van de gemeente Leiden is vanaf september 2021 contact over hoe en wanneer zij het horen van de gemeenteraad invulling willen geven. De gemeente Leiden heeft het zo georganiseerd als nu in deze speciaal daarvoor belegde bijeenkomst. Voor de provincie is dit dan ook het horen zoals bedoeld in artikel 3.26, lid 1 van de Wro. Daarnaast blijft de provincie de gemeenteraad informeren over de voortgang van het project en de gezette stappen. Als de gemeenteraad aangeeft behoefte te hebben aan extra informatie, dan is de provincie zeker bereid om een toelichting te geven, bijvoorbeeld in een technische sessie.

Vragenronde

Hoe ver reikt de beschermingszone van de leiding?

De beschermingszone is 10 meter breed.

Tot wanneer ligt de NRD ter inzage?

Tot en met 14 juli. Aan bestuursorganen zoals gemeenten is gevraagd om een advies uit te brengen. Anderen kunnen een zienswijze indienen.

Wordt in het MER ook warmteverlies meegenomen?

Ja dit wordt meegenomen. Het warmteverlies in de transportleiding is gering.

In hoeverre ligt het tracé al vast?

In grote lijnen wel. Hierbij is vooral getoetst aan een zo kort mogelijke route, het volgen van al aanwezige infrastructuur en potentie voor afzet. Zoals in de NRD aangegeven zijn er nog wel verschillende varianten.

Waarom is de aanlandlocatie aan de oostkant van Leiden vervallen?

De aanlanding aan de oostkant is minder geschikt als startpunt om warmte in te voeden op het warmtenet van Vattenfall. Ook de ondergrond is aan de westkant minder vol. De Oostelijke route gaat door dicht bebouwd gebied, de route over het westen gaat veel minder door dicht bebouwd gebied.

Hoe lang hebben mensen last van de aanleg?

Dat is afhankelijk van de situatie ter plaatse. Bij een open ontgraving duurt het ongeveer een half jaar. Bij een boring is er ook overlast, bijvoorbeeld op verkeersknooppunten en bij het eind- en beginpunt van de boring..

Wordt het werk in één keer uitgevoerd of in fases

De aanleg van de leidingen gaat in fases en niet stap voor stap vanuit Rijswijk. Aan het eind wordt alles aan elkaar verbonden voor een werkend geheel.

Moet er ook onderhoud gedaan worden?

Ja, op de leiding zit een detectiesysteem voor lekkages. Als dat aan de orde is moet de grond open en de leiding gerepareerd worden.

Volgt de leiding de Rijnlandroute?

Ja, als onderdeel van het volgen van infrastructuur.

Welke vergunningen zijn nodig voor de leiding?

Voor de aanleg zijn verschillende typen vergunningen nodig van meerdere bevoegde gezagen. De provincie gaat dit mogelijk coördineren.

Hoe wordt bewaakt dat het ook echt een open systeem is?

De rol van onafhankelijk transportnetbeheerder wordt wettelijk bepaald in de nieuwe warmtewet, de Autoriteit Consument en Markt zal toezien op de naleving hiervan.

Kan op termijn ook warmte uit aquathermie getransporteerd worden door WarmtelinQ?

Aquathermie is door de lage temperatuur vooral geschikt voor lokale toepassing. Geothermie kan mogelijk wel geschikt gemaakt worden voor warmtetransport. Dit hangt onder andere af van de temperatuur van de warmte uit de geothermiebron, de mogelijkheden om de temperatuur te verhogen d.m.v. bijvoorbeeld een warmtepomp en de 'stooklijn' van WarmtelinQ op dat moment.

Hoe hoog is het warmteverlies?

Het warmteverlies in de transportleiding is beperkt door het hoge volume. Waarschijnlijk 4 a 6%. In het fijnmazige distributienet is het verlies een stuk hoger.

Waar komt de gemeenteraad verder nog aan bod?

Bij het ontwerp besluit en het projectbesluit zijn er formele momenten voor advies en zienswijzen.

Hoe ziet de financiële kant van het project eruit voor bewoners?

Dat is uiteindelijk een totaalpakket van bron, transport en distributienet. Dit is vooral aan de gemeente in de zoektocht naar het best passende alternatief voor aardgas in de verschillende wijken.

Participatie

Wegens tijdgebrek wordt het onderwerp participatie alleen heel kort toegelicht. Er is een enquête gehouden die ons info geeft over hoe en wanneer mensen betrokken willen worden. In mei is een publiekswebinar en een raadswebinar georganiseerd. Er zijn twee publieksbijeenkomsten

geweest in juni. Na de zomer gaan we verder met het betrekken van belangstellenden. De raadsleden ontvangen de presentatie over participatie bij het verslag van de bijeenkomst. Via de griffie kunnen vragen gesteld worden over de participatie.

3 Conclusies

In de voorgaande paragrafen zijn de verslagen van de gehouden bijeenkomsten opgenomen. In dit hoofdstuk wordt globaal ingegaan op de opgehaalde aandachtspunten en hoe deze in het vervolgproces voor het project zijn of worden meegenomen.

Algemene indruk

De algemene indruk die de gedeputeerden Koning en Baljeu uit alle gehouden bijeenkomsten hebben overgehouden is dat de betrokken overheden overwegend positief staan tegenover het project WarmtelinQ, terwijl er begrijpelijkerwijs ook veel vragen waren en nog steeds zijn en er uiteraard ook kritische kanttekeningen zijn geplaatst. Het is goed dat deze in een vroegtijdig stadium zijn benoemd zodat ze in het vervolgproces de aandacht krijgen die ze verdienen.

Warmtetransitie in brede zin

In de bijeenkomsten zijn door raadsleden diverse zorgen en aandachtspunten benoemd die een relatie hebben met de warmtetransitie in brede zin. Zo zijn meermaals vragen gesteld over de hoeveelheid en de duurzaamheid van de beschikbare restwarmte in het havengebied en over het gebruik ervan buiten de Rotterdamse regio. Ook de (on) mogelijkheden tot het aansluiten van lokale warmtebronnen is een onderwerp dat veel vragen oproept, evenals de ontwikkeling van lokale warmtenetten en de rolverdeling tussen overheden, energiebedrijven en de burger. GS zal zich blijven inspannen om deze vragen samen met WarmtelinQ/Gasunie en andere partijen, zo goed mogelijk te beantwoorden. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met het feit dat dit project door zijn aard (open transportnet) en omvang uniek is en wordt ontwikkeld in uitermate dynamische omstandigheden in de samenleving. Dat betekent helaas soms ook dat op bepaalde vragen nog geen of slechts een voorlopig of summier antwoord gegeven kan worden. Daar komt bij dat de oplossing van veel vraagstukken niet primair bij de provincie ligt en dat er ook altijd partijen zullen zijn die liever op een andere wijze invulling geven aan de warmtetransitie. Dat neemt niet weg dat GS zullen blijven proberen om ook de belangen van die partijen in beeld te houden en deze op passende wijze mee te wegen bij de verdere besluitvorming over de ruimtelijke procedures.

Techniek

Voorts zijn er vragen gesteld over de technische inpassing van de WarmtelinQ, bijvoorbeeld over diameter/capaciteit van de transportleiding, de verschillende tracévarianten, de omvang en inrichting van de aanlandlocatie aan de westzijde van Leiden en over de toekomstige aansluitmogelijkheden van Leiderdorp, Zoeterwoude en Katwijk. Ook waren er vragen en/of opmerkingen over de procedures voor de ruimtelijke inpassing, over welke milieugevolgen daarvoor moeten worden onderzocht en welke criteria van belang zijn voor het kiezen van een voorkeursalternatief. Bovengenoemde aspecten zijn in de diverse bijeenkomsten zo veel mogelijk inhoudelijk besproken. Bij resterende vraagpunten hebben de gedeputeerden richting de raden aangegeven dat alle colleges door GS gevraagd zullen worden om een advies te geven op de

concept-Notitie reikwijdte en detailniveau waarin de uitgangspunten voor het milieueffectrapport worden benoemd.

Financieel

Het is begrijpelijk dat ook de financiering van het project vragen oproept. Dat komt deels omdat het project niet los gezien kan worden van projecten uit het verleden, waarvan de consequenties in sommige gemeenten nog merkbaar zijn, maar ook omdat het project beoogt om nieuwe mogelijkheden te creëren voor het realiseren van lokale warmtenetten, die ook financiële consequenties kunnen hebben voor de deelnemende gemeenten. Sowieso is de betaalbaarheid van de energievoorziening voor burgers en bedrijven een onderwerp dat terecht veel politieke aandacht vraagt. Daarom zijn veel vragen al in de diverse overleggen beantwoord. Inzake de financiële uitvoerbaarheid van het project kan nog worden toegevoegd dat de provincie Zuid-Holland, het ministerie van Economische Zaken en Gasunie op 11 juli 2022 het convenant Warmtetransportnet Zuid-Holland in de regio Leiden hebben ondertekend. Een financiële investering van de gemeenten in de aanlegkosten van de transportleiding is niet vereist. Die kosten komen voor rekening van WarmtelinQ, die daarvoor deels subsidie krijgt van het Rijk en de provincie Zuid-Holland. Over het kostenplaatje van nieuwe lokale distributienetten valt momenteel nog onvoldoende te zeggen. Gemeenten en RES-regio's zijn dit verder aan het uitwerken op basis van onder andere de Transitievisies warmte. Ten aanzien van de verwachting dat WarmtelinQ effecten zal hebben op de businesscase van andere (energie)projecten wordt opgemerkt, dat dit niet kan worden uitgesloten, maar dat dat juist ook bijdraagt aan de betaalbaarheid van de energietransitie in den brede.

Participatie

In sommige bijeenkomsten is het tijdstip van het 'horen' van de gemeenteraden en/of de vorm waarin dit plaatsvond, bekritiseerd. Op dat punt zijn de gedeputeerden van mening dat met deze serie bijeenkomsten op passende wijze invulling is gegeven aan het 'horen' van gemeenteraden op grond van artikel 3.26 Wet ruimtelijke ordening. Dit omdat in de wet het tijdstip en de wijze van uitvoering verder vrijgelaten zijn en het bovendien ook zeker niet de laatste keer is geweest dat colleges en gemeenteraden zich over het project kunnen uitspreken. Zowel in het kader van het participatieproces als in de formele procedure voor de vaststelling van het PIP (of Projectbesluit) zullen nog meerdere mogelijkheden volgen.